

ADVIES BEWONERSRAADPLEGING BERKUM ENERGIENEUTRAAL

15 november 2023

Geacht college en geachte raad van de gemeente Zwolle,

Met trots presenteren wij u het gezamenlijk advies vanuit de bewonersraadpleging Berkum Energieneutraal.

Advies: voor de buurten Brinkhoek, Berkum en Veldhoek het wijkenergiesysteem “hybride” als uitgangspunt te nemen voor het op te stellen Warmteplan.

Met dank aan alle inwoners, stichtingen en bedrijven die hun mening hebben gegeven en mee hebben gewerkt aan dit proces.

W. Wijnhoud (deltaWonen)

E. Haas (SWZ)

H. Vermaas (Stichting Duurzaam Berkum)

J. Kok (gemeente Zwolle)

Bijlage: Toelichting Advies Bewonersraadpleging Berkum Energieneutraal

TOELICHTING ADVIES BEWONERSRAADPLEGING BERKUM ENERGIENEUTRAAL

Bijlagen:

- Informatiebrochure “Op weg naar een aardgasvrij Berkum”
- Rapportage “bewonersraadpleging Wijkenergiesysteem Berkum 2023”
- Advies corporaties

Aanleiding

Zwolle wil uiterlijk 2040 energieneutraal zijn. In Berkum zijn we samen met bewoners al enige jaren bezig om de wijk energieneutraal te maken. Doel van het project Berkum Energieneutraal (BEN) is om in 2028 aardgasvrij-ready te zijn als opmaat naar volledig van het aardgas af in 2040. Een belangrijk onderdeel daarin is het aardgasvrij maken van de wijk. Van 9 t/m 14 oktober 2023 vond de bewonersraadpleging plaats en is inwoners¹ van de buurten Brinkhoek, Berkum en Veldhoek gevraagd om hun mening te geven over het toekomstige wijkenergiesysteem.

Doel van deze notitie

Het doel van deze notitie is om vanuit Berkum Energieneutraal tot een gezamenlijk onderbouwd advies te komen voor het college en de raad van de gemeente Zwolle. In Berkum Energieneutraal werken Stichting Duurzaam Berkum, gemeente Zwolle en woningcorporaties SWZ en deltaWonen samen. Voorliggend advies is een gezamenlijk onderbouwd advies van deze partijen gebaseerd op de uitkomsten van de bewonersraadpleging. Hiermee vragen we het college en de raad van Zwolle om dit advies als uitgangspunt te gebruiken bij het opstellen van het warmteplan voor de buurten Brinkhoek, Berkum en Veldhoek. Het warmteplan beschrijft hoe deze buurten verwarmd gaan worden zonder aardgas.

Alternatief voor aardgas

Berkum gaat van het aardgas af. Voor de buurten Brinkhoek en Veldhoek zijn twee alternatieve wijkenergiesystemen mogelijk: all electric (volledig elektrisch) en hybride (door een combinatie van energiesystemen, gedeeltelijk elektrisch). Voor de buurt Berkum zijn drie alternatieve wijkenergiesystemen mogelijk: een warmtenet, all electric en hybride. Een warmtenet is mogelijk in het gebied tussen de Vecht, Nieuwe Vecht, Vegtluster Bos en Kranenburgweg. (Zie voor meer informatie de bijlage Informatiebrochure “Op weg naar een aardgasvrij Berkum”).

Proces

De afgelopen jaren heeft de technische werkgroep (Wijkvereniging Berkum, Enexis, Stichting Milieuraad Zwolle, inwoners van Berkum, woningcorporaties deltaWonen en SWZ en gemeente Zwolle) gedetailleerd onderzoek gedaan naar de technische en financiële aspecten van de drie alternatieven. Daarbij is gebruik gemaakt van een tweetal modellen: het rekenmodel TREX van het samenwerkingsverband Transform² en het rekenmodel FAST van Rebel³. De uitkomsten van het onderzoek zijn gebruikt bij de voorlichting van de bewoners en verwerkt in de informatiebrochure “Op weg naar een aardgasvrij Berkum”.

Sinds 2018 is veel aandacht besteed aan het informeren en enthousiasmeren van de bewoners voor ‘aardgasvrij-ready in 2028’. Zo zijn er voorlichtingsavonden en bijeenkomsten georganiseerd, een klankbordgroep opgericht, brochures uitgebracht, diverse campagnes voor verduurzaming gehouden (onder andere per huis een verduurzamingspakket uitgereikt), energiecoaches opgeleid en op pad gestuurd, wekelijkse inloopavonden in eigen BEN-ruimte mogelijk gemaakt voor het beantwoorden van

¹ Daar waar in dit stuk over inwoners wordt gesproken worden ook de instellingen en bedrijven in de buurten Brinkhoek, Berkum en Veldhoek bedoeld. Het gebied is exclusief het bedrijventerrein Schrevenweg. Deze heeft een eigen aanpak.

² Transform was een samenwerkingsverband van de gemeenten Zutphen, Apeldoorn, Deventer en Zwolle en de provincies Gelderland en Overijssel.

³ Rebel is het uitvoerend adviesbureau voor de Second Opinion van Berkum Energieneutraal.

individuele vragen, bijdragen in wijkkrant de Berkumer geplaatst, social media en website ingezet en was BEN op gepaste dagen aanwezig op het winkelplein.

Op deze wijze is het overgrote deel van de bewoners van Berkum op de één of andere manier met BEN in aanraking gekomen en is de kennis op niveau gebracht en verwerkt in de informatiebrochure “Op weg naar een aardgasvrij Berkum”. Daarnaast zijn voor de bewonersparticipatie de bewoners op basis van huisadres aangeschreven voor kennisoverdracht, deelname aan de communicatiemomenten en voor deelname aan de bewonersraadpleging.

Waardering wijkenergiesystemen

BEN heeft de inwoners gevraagd de wijkenergiesystemen te waarderen. Dat is via het online-systeem van gemeente Zwolle gegaan. Dat systeem wordt bijvoorbeeld ook gebruikt bij het burgerpanel. Ook was het mogelijk om met een papieren formulier deel te nemen aan de bewonersraadpleging. De inwoners konden per energiesysteem een aparte waardering geven en die waardering ook toelichten. Met deze waarderingen is vanuit BEN voorliggend advies opgesteld over welke energiesysteem we verder willen uitwerken in een warmteplan. Ook de woningcorporaties deltaWonen en SWZ hebben een separaat advies gegeven als eigenaar van de huurwoningen (zie bijlage).

Wie kon er stemmen?

Binnen de aangegeven buurten heeft elke hoofdbewoner per adres een persoonlijke uitnodiging ontvangen. Aan hen is gevraagd om samen met huisgenoten hun mening te geven. Hierbij was 96% woningeigenaar (particulier), 4% huurder (via particulier of corporatie) en 1% eigenaar of huurder van een bedrijfspand (bv winkel of kantoor). Particuliere verhuurders zijn niet separaat in de bewonersraadpleging benaderd. Wel is het advies aan een particuliere verhuurder voorgelegd. Het bedrijventerrein Schrevenweg kent een eigen aanpak.

Opkomst *

Binnen het project is een minimumwaarde van 30% gehanteerd om de uitkomsten van de bewonersraadpleging als representatief te zien.

De opkomst overall is 24%⁴. Bij nadere specificering naar gebied en doelgroep is voor de buurt Berkum voor de doelgroep “koop” een opkomstpercentage van 33% behaald. Wordt de opkomst beschouwd inclusief het advies van de woningcorporaties als vertegenwoordiging van hun huurders dan is het opkomstpercentage 39%.

De partijen in BEN hebben samen de volgende conclusies getrokken uit de resultaten van de bewonersraadpleging:

- De opkomst gezien vanuit de respons van de inwoners is per buurt en als totaal te laag om de uitkomsten als representatief voor het gehele gebied te zien.
- De opkomst is wel dusdanig hoog dat de uitkomsten als richtinggevend beschouwd mogen worden.
- De opkomst is in combi met de corporaties⁵ 39% voor alle buurten.
- De uitkomsten van de doelgroep “eigenaar bewoners” voor de buurt Berkum met een opkomstpercentage van 33% is representatief voor deze doelgroep in Berkum.

De totale respons is groter dan 30% en daarmee is de uitkomst representatief.

⁴ De uitnodigingsbrieven voor deelname aan de bewonersraadpleging zijn verstuurd aan 2086 adressen. Daarvan was circa 1% niet bezorgbaar.

⁵ De corporaties hebben 380 huurwoningen in het gebied. De bewonersraadpleging was op adresniveau en hiermee zijn de huurders persoonlijk bevraagd. Bij het analyseren is ook het scenario meegenomen dat de verhuurder als woningeigenaar van een huurwoning een stem heeft. De feitelijke opkomst van de huurders is 4% geweest.

Resultaten *

Resultaten bewonersraadpleging

In de tabel hieronder zijn de percentages weergegeven van elk wijkenergiesysteem op de score van “heel negatief + negatief” en “positief + heel positief”. De tabel geeft de uitkomsten weer van de bewonersraadpleging zonder het advies van de corporaties.

Buurt	Wijkenergiesysteem	Percentage “heel negatief + negatief”	Percentage “positief + heel positief”
Brinkhoek	All Electric	27%	39%
	Hybride	5%	82%
Berkum	All Electric	47%	29%
	Hybride	9%	74%
	Warmtenet	75%	9%
Veldhoek	All Electric	45%	15%
	Hybride	10%	80%

Advies corporaties

De corporaties geven aan te kiezen voor een individuele route⁶ (met een voorkeur voor all electric). Bij uitwerking van hybride of een klein collectief gaan zij proactief mee onderzoeken of aansluiting hierbij wenselijk en haalbaar is. De nadrukkelijke wens van de corporaties is, indien het integrale advies het hybride wijkenergiesysteem is, om als eerste stap de haalbaarheid en beschikbaarheid van duurzaam gas te onderzoeken.

Conclusies BEN

De uitkomsten van de raadpleging en het advies van de corporaties zijn duidelijk en hieronder vertaald naar een advies per buurt. De adviezen sluiten goed aan bij de uitkomsten van het onderzoek naar de technische en financiële aspecten door de technische werkgroep.

Conclusies Brinkhoek:

- De voorkeur vanuit de bewonersraadpleging is om het scenario “hybride” uit te werken als wijkenergiesysteem voor het warmteplan.
- Het elektriciteitsnet te ontwikkelen op het scenario all electric zodat men vrij is om daarvoor te kiezen⁷.

Conclusie Berkum:

- De voorkeur vanuit de bewonersraadpleging is om het scenario “hybride” uit te werken als wijkenergiesysteem voor het warmteplan. Er is geen meerderheid voor een warmtenet. Gezien het aandeel van de doelgroep “eigenaar bewoners” en de representativiteit hiervan is hiermee een buurtbreed warmtenet afgefallen.
- Het elektriciteitsnet te ontwikkelen op het scenario all electric zodat men vrij is om daarvoor te kiezen.

Conclusies Veldhoek:

- De voorkeur vanuit de bewonersraadpleging is om het scenario “hybride” uit te werken als wijkenergiesysteem voor het warmteplan.
- Het elektriciteitsnet te ontwikkelen op het scenario all electric zodat men vrij is om daarvoor te kiezen.

⁶ Met de individuele route wordt bedoeld een oplossing op woningniveau (of klein collectief): het scenario all electric en/of hybride.

⁷ De verwachting is dat een deel van de inwoners over gaat op all electric. Om dit mogelijk te maken is het slim om het elektriciteitsnet op het ‘zwaarste’ scenario af te stemmen.

Advies: voor de buurten Brinkhoek, Berkum en Veldhoek het wijkenergiesysteem “hybride” als uitgangspunt te nemen voor het op te stellen Warmteplan.

De argumenten die inwoners gaven bij de bewonersraadpleging worden meegenomen bij de uitwerking van het warmteplan. Het belangrijkste en meest zorgelijke punt dat naar voren kwam is de betaalbaarheid van de warmtetransitie voor de bewoners en/of gebouweigenaren.

Wat is het wijkenergiesysteem “hybride”?

Bij het wijkenergiesysteem ‘hybride’ wordt de meeste dagen van het jaar de warmte elektrisch (met een warmtepomp) gemaakt. Op de dagen dat het kouder is dan ongeveer 3 tot 5°C springt een cv-ketel bij als de woning snel moet opwarmen. De hybride warmtepomp zorgt voor het verwarmingswater, de cv-ketel verwarmt het kraan- en douchewater. De cv-ketel werkt de eerste jaren nog op aardgas. Op termijn wordt het aardgas vervangen door een duurzaam gas. Aandachtspunt bij dit scenario is duidelijkheid over de tijdige beschikbaarheid van duurzaam gas.

Wat is het wijkenergiesysteem “all electric”?

All electric betekent ‘volledig elektrisch’. De woning gebruikt dan helemaal geen (aard)gas meer. Meestal wordt de warmte dan met een elektrische warmtepomp gemaakt.